

- Νεοελληνική Γλώσσα Β' Γυμνασίου
Ενότητα 4^η : Το σχολείο στον χρόνο
- Γραπτή εργασία των μαθητών του **Β'5** και **Β'7**
με θέμα : «Το σχολείο μέσα στον χρόνο: χτες, σήμερα, αύριο».

ΓΥΜΝΑΣΙΟ ΠΕΥΚΩΝ, σχολ. έτος 2016 – 2017

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Για την εργασία αυτή πήραμε αφορμή από την ενότητα της Νεοελληνικής Γλώσσας που αναφέρεται στην εκπαίδευση και στο σχολείο μέσα στον χρόνο. Χωριστήκαμε σε τρεις ομάδες και η κάθε ομάδα ασχολήθηκε με το σχολείο του παρελθόντος, του παρόντος και του μέλλοντος αντίστοιχα. Χρησιμοποιήσαμε ερωτηματολόγια που τα απευθύναμε σε πολλούς. Η πρώτη ομάδα κατέγραψε εμπειρίες από «παλιούς» μαθητές. Η δεύτερη ομάδα, μιας και είναι οι ίδιοι ενεργοί μαθητές, έγραψε τις δικές της εμπειρίες και απόψεις, αλλά μοιράστηκε και τις γνώμες μαθητών από άλλα τμήματα και σχολεία. Η τρίτη και τελευταία ομάδα κατάφερε να συνδέσει τη φαντασία και τις επιθυμίες πολλών μαθητών για το πώς θα ήθελαν να εξελιχτεί το σχολείο στο μέλλον, ώστε οι αυριανοί μαθητές να είναι και καλύτεροι άνθρωποι και καλύτεροι πολίτες.

Διαπιστώσαμε, λοιπόν, πως όλοι οι παραπάνω άνθρωποι, με διαφορές στις ηλικίες, τους χαρακτήρες και τις αντιλήψεις έχουν ωστόσο κάτι κοινό: το πέρασμά τους από το σχολείο, αυτόν τον διαχρονικό εκπαιδευτικό θεσμό που δικαίως θεωρείται το διαβατήριο για την ενήλικη ζωή.

Το σχολείο μέσα στον χρόνο : χτες, σήμερα, αύριο.

A. Στα πλαίσια του μαθήματος της Νεοελληνικής Γλώσσας οι τάξεις του Β΄5 και Β΄7 χωρίστηκαν σε τρεις ομάδες η κάθε μια και διερεύνησαν αντίστοιχα το σχολείο του χτες, του σήμερα και του αύριο. Η ομάδα του χτες, κατά τη διάρκεια της έρευνας, ανακάλυψε αρκετές αλήθειες για το παλαιότερο σχολείο, τις οποίες δεν είχε αναλογιστεί ποτέ. Σήμερα, όλοι γνωρίζουμε ένα σχολείο φιλικού περιβάλλοντος, το οποίο επιτρέπει στους μαθητές την ελευθερία της γνώμης για πολλά θέματα. Το σχολείο όμως δεν ήταν πάντα έτσι. Η συμπεριφορά των δασκάλων αλλά και των μαθητών, το σχολικό περιβάλλον, το πρόγραμμα μαθημάτων, το ωράριο λειτουργίας, ακόμα και οι φορεσιές των μαθητών απείχαν χιλιόμετρα από τα σημερινά.

Σχετικά, λοιπόν, με τη λειτουργία των σχολείων η έρευνα έδειξε ότι τα μαθήματα γίνονταν πρωί και απόγευμα, μέχρι τις αρχές της δεκαετίας του 1960. Επίσης μέχρι το τέλος της δεκαετίας του 1970, οι μαθητές πήγαιναν σχολείο και το Σάββατο, κάτι που καταργήθηκε με την καθιέρωση της αργίας του σαββατοκύριακου, στις αρχές της δεκαετίας του 1980. Δεν υπήρχαν εφτάωρα, αλλά εξάωρα και πεντάωρα. Όσον αφορά στα μαθήματα διδάσκονταν γλώσσα-έκθεση, αριθμητική-μαθηματικά, ιστορία, φυσική ιστορία, θρησκευτικά, γεωγραφία, επιπλέον ανάγνωση και ορθογραφία (κυρίως στο δημοτικό), μέσα από τα αγαπημένα, για πολλούς αναγνωστικά-ανθολόγια της εποχής εκείνης. Απουσίαζε, φυσικά, το μάθημα της πληροφορικής. Η διδασκαλία ιστορίας και γεωγραφίας συνδυαζόταν στο μάθημα της πατριδογνωσίας, στις μικρότερες τάξεις του δημοτικού σχολείου. Η ιχνογραφία και η χειροτεχνία ήταν τα καλλιτεχνικά της εποχής, ενώ παλαιότερα υπήρχε και μάθημα καλλιγραφίας, ώστε να γράφουν οι μαθητές όχι μόνο ευανάγνωστα, αλλά και όμορφα. Υπήρχαν και τα οικοκυρικά που συνδέονται με τη σημερινή οικιακή οικονομία. Μάλιστα στο μάθημα αυτό οι μαθήτριες μάθαιναν ακόμη και πλέξιμο.

Η έρευνα συνεχίστηκε για θέματα όπως η εμφάνιση μαθητών-μαθητριών, ο αριθμός μαθητών στην αίθουσα, ο εξοπλισμός και τα εποπτικά μέσα διδασκαλίας. Η φορεσιά των κοριτσιών ήταν μαύρες ή μπλε ποδιές με άσπρα γιακαδάκια στον λαιμό και άσπρες κάλτσες μέχρι το γόνατο ή άσπρα κοντά καλτσάκια. Τα μαλλιά μακριά και καλοχτενισμένα σε κοτσίδα ή κοτσιδάκια ή πάλι με σφιχτή κορδέλα, συνήθως μπλε χρώματος. Τα αγόρια κουρεμένα πολύ κοντά, στις τρεις τάξεις του δημοτικού φορούσαν και αυτά ποδιά, με κοντό ή μακρύ παντελόνι από κάτω, ενώ στις επόμενες τάξεις τα κανονικά καθημερινά τους ρούχα. Αντίθετα τα κορίτσια συνέχιζαν με ποδιά και στο γυμνάσιο. Ο αριθμός των μαθητών έφτανε και τους πενήντα ανά τμήμα, αλλά και ακόμη περισσότερους, αν υπήρχε στενότητα χώρου. Ο εξοπλισμός των αιθουσών λιτός και τα εποπτικά μέσα διδασκαλίας ελάχιστα. Ο μαύρος ή πράσινος πίνακας, όπου έγραφαν με κιμωλία, τα πράσινα ξύλινα θρανία για δύο-τρεις μαθητές, ένα χάρτης της Ελλάδας στον τοίχο και μια υπερυψωμένη, πάνω σε βάθρο, έδρα για τον δάσκαλο. Στη μέση της αίθουσας η ξυλόσομπα, για την οποία ο κάθε μαθητής πήγαινε από ένα ξύλο, κάθε πρωί, ώστε να εξασφαλιστεί η

ζεστασιά για το μάθημα. Λίγα βιβλία και τετράδια, λόγω έλλειψης χρημάτων, τα οποία άλλαζαν χέρια. Η εικόνα της Παναγίας ή του Χριστού πάνω από τον πίνακα και οι μορφές των αγωνιστών του 1821 έστελναν το δικό τους μήνυμα.

Πολύ διαφορετική ήταν η κατάσταση και στη συμπεριφορά μεταξύ δασκάλων και μαθητών, καθώς και στα θέματα πειθαρχίας, υπακοής, τιμωριών και ποινών. Το βέβαιο είναι πως υπήρχε απόσταση ανάμεσα στον δάσκαλο και τον μαθητή και λόγω σεβασμού στο πρόσωπό του δασκάλου, κυρίως όμως λόγω φόβου. Συχνά η συμπεριφορά των δασκάλων ήταν αυστηρή έως σκληρή, ακόμη και βίαιη. Οι τιμωρίες και οι ποινές κυμαίνονταν από ένα χαστούκι στο μάγουλο, το τράβηγμα της κοτσίδας, έως την παραμονή στο σχολείο για περισσότερη ώρα, τον εγκλεισμό στο υπόγειο του σχολείου, το χτύπημα στα χέρια με βέργα ή χάρακα. Το «ξύλο» υπήρχε, λοιπόν, ως «παιδαγωγικό μέσο». Ο νόμος, βέβαια, δεν προέβλεπε κάτι τέτοιο, αλλά οι δάσκαλοι είχαν μάλιστα και τη σύμφωνη γνώμη των γονέων γι' αυτό. Αν, για παράδειγμα, τα αγόρια άφηναν τα μαλλιά τους λίγο πιο μακριά από το επιτρεπτό μήκος, αντιμετώπιζαν πάντα μια αυστηρή τιμωρία.

Απ' όλα τα παραπάνω γίνεται φανερό και αντιληπτό ότι το σχολείο του παρελθόντος λειτουργούσε σ' ένα αυστηρό περιβάλλον και σε μια εποχή όπου ο φόβος θεωρούνταν σεβασμός, «το ξύλο» δικαιοσύνη και δικαίωμα. Ωστόσο, παρόλο που αυτές οι μέθοδοι, σήμερα πια, θεωρούνται βάνουσες και αντιπαιδαγωγικές, πρέπει να αναγνωρίσουμε ότι υπήρχε ο ίδιος βαθύτερος στόχος με το σημερινό σχολείο. Απέβλεπε, αν και με λανθασμένο τρόπο, να στείλει το μήνυμα του σεβασμού στη γνώση ως αξία, του σεβασμού στον θεσμό του σχολείου και του δασκάλου-υπηρέτη του θεσμού αυτού. Αυτό δεν είναι άλλωστε και το διαχρονικό έργο του σχολείου;

B. Το σχολείο του σήμερα είναι αυτό που οι μαθητές το βιώνουν καθημερινά και συγκρίνοντάς το με εκείνο του χτες, διαπιστώνουν ότι έχει γίνει σημαντική πρόοδος. Η ομάδα των μαθητών που ασχολήθηκε με το σχολείο του σήμερα διερεύνησε θέματα όπως η συμπεριφορά των μαθητών μεταξύ τους, η λειτουργία και το πρόγραμμα σπουδών του σχολείου, ο εξοπλισμός και τα εποπτικά μέσα διδασκαλίας, απαντώντας στο διπλό ερώτημα «τι μου αρέσει περισσότερο – τι λιγότερο;», «τι μπορώ ν' αλλάξω εγώ ο ίδιος, ώστε να έχω καλύτερο αποτέλεσμα;».

Αρχικά, στο ερώτημα «τι μου αρέσει περισσότερο στο σχολείο ;» δόθηκαν οι ακόλουθες απαντήσεις: Οι καθηγητές που είναι καλοί και νοιάζονται για τους μαθητές. Οι εγκαταστάσεις, τα εποπτικά μέσα διδασκαλίας - Η/Υ, διαδραστικοί πίνακες - το εργαστήριο φυσικής-χημείας, το σύγχρονο εργαστήριο πληροφορικής. Επιπλέον οι αθλητικές εγκαταστάσεις, η αίθουσα εκδηλώσεων, η διακόσμηση με κομψά καλλιτεχνικά έργα μαθητών. Τέλος, η συναναστροφή με τους συμμαθητές και φυσικά . . . το διάλειμμα!

Στη συνέχεια ειπώθηκαν αυτά που δεν αρέσουν στους μαθητές, όπως η στενότητα του χώρου, ο ελλιπής εξοπλισμός κάποιων αιθουσών, οι λίγες

εκδρομές, ορισμένα μαθήματα, οι πολλές ώρες λειτουργίας, τα πεταμένα σκουπίδια. Τέλος, η ανταγωνιστικότητα μεταξύ των μαθητών, γιατί εμποδίζει τις φιλικές και ισορροπημένες σχέσεις μεταξύ τους.

Προχωρώντας στο ερώτημα «τι μπορώ, από αύριο κιόλας, ν' αλλάξω εγώ;» δόθηκαν απαντήσεις που εντυπωσιάζουν για την ωριμότητά τους: Να γίνω πιο υπεύθυνος/η απέναντι στο σχολείο, όπου ζω τη μισή μου μέρα, κάθε μέρα, φροντίζοντάς το και κρατώντας το καθαρό. Να αλλάξω τον τρόπο που «βλέπω» το σχολείο ώστε να σέβομαι τους κανόνες του, την περιουσία του, την κοινωνική ζωή που καθημερινά αναπτύσσεται σε αυτό. Να αναφέρω περιστατικά βίας που συμβαίνουν στον χώρο του, να συναναστρέφομαι συμμαθητές μου, οι οποίοι είναι λιγότερο κοινωνικοί, ώστε να ξεντραπούν και να «ανοιχτούν» στην παρέα των συνομηλίκων.

Απ' όλα τα παραπάνω συμπεραίνουμε ότι έγιναν πολλά βήματα στον εκσυγχρονισμό της εκπαίδευσης στη χώρα μας, σε σχέση με το παρελθόν. Ωστόσο μένει να γίνουν ακόμη περισσότερα. Αυτό που αξίζει να υπογραμμίσουμε είναι ότι στο ελληνικό σχολείο του σήμερα, ο σεβασμός δεν επιβάλλεται «με τρεμούλες και άγριες φωνές», όπως γράφει ο Γιώργος Ιωάννου στο «Να'σαι καλά δάσκαλε», αλλά καταβάλλονται παιδαγωγικές προσπάθειες, ώστε να εμπνέεται στους μαθητές. Όλοι πρέπει να συνεχίσουν την προσπάθεια για το καλύτερο αυριανό σχολείο.

Γ. Οραματιζόμαστε το σχολείο του αύριο, γιατί αντιλαμβανόμαστε τη σημασία που έχει η εξέλιξή του, τόσο για τον καθένα χωριστά, όσο και για την κοινωνία γενικότερα. Η ομάδα μαθητών που εργάστηκε για το σχολείο του μέλλοντος συγκέντρωσε απόψεις, σκέψεις, επιθυμίες και προβλέψεις σε θέματα όπως: Πώς φαντάζομαι το σχολείο του μέλλοντος κτιριακά; Με τι εξοπλισμό, μέσα διδασκαλίας, βοηθητικούς χώρους κ.τ.λ.; Ποιος θα είναι ο δάσκαλος; Μήπως η τεχνητή νοημοσύνη θα εκτοπίσει τον άνθρωπο; Πόσο δημοκρατικό θα είναι το σχολείο αυτό;

Αρχικά, στο ερώτημα πώς φαντάζομαι το σχολείο του αύριο, δόθηκαν απαντήσεις που σίγουρα προτρέπουν την πολιτεία σε μια μεγάλη οικονομικά επένδυση στην εκπαίδευση, με τεράστια χρηματικά ποσά: Μεγάλο και σύγχρονο, με αυλή γεμάτη δέντρα, με αίθουσες ηλιόλουστες, μοντέρνο αρχιτεκτονικά, γιατί όχι βιοκλιματικό, ώστε να αξιοποιεί τις φυσικές πηγές ενέργειας. Με σύγχρονες εγκαταστάσεις, γυμναστήρια, γήπεδα, πισίνα κολύμβησης, αίθουσα θεάτρου, χορού, βιβλιοθήκη-αναγνωστήριο.

Σχετικά με τα μέσα διδασκαλίας οι μαθητές είπαν τα ακόλουθα: Τα «εργαλεία» μαθητών-καθηγητών θα είναι οι Η/Υ, τα laptops, τα tablets, ακόμη και τα κινητά τηλέφωνα. Η τηλεεκπαίδευση θα είναι θέμα ρουτίνας. Η χρήση του διαδικτύου καθημερινή πρακτική. Οι εξειδικευμένες αίθουσες, όπως για παράδειγμα «το εργαστήριο γλωσσών», κατά το πρότυπο του εργαστηρίου φυσικής, μια πραγματικότητα. Το παραδοσιακό βιβλίο, όπως το γνωρίζουμε έως σήμερα, μάλλον θα πάψει να υπάρχει. Σ' όλα τα παραπάνω εκφράστηκε και προβληματισμός, αλλά και αντίλογος. Για παράδειγμα αρκετοί μαθητές είπαν πως τα σύγχρονα «εργαλεία» μπορούν

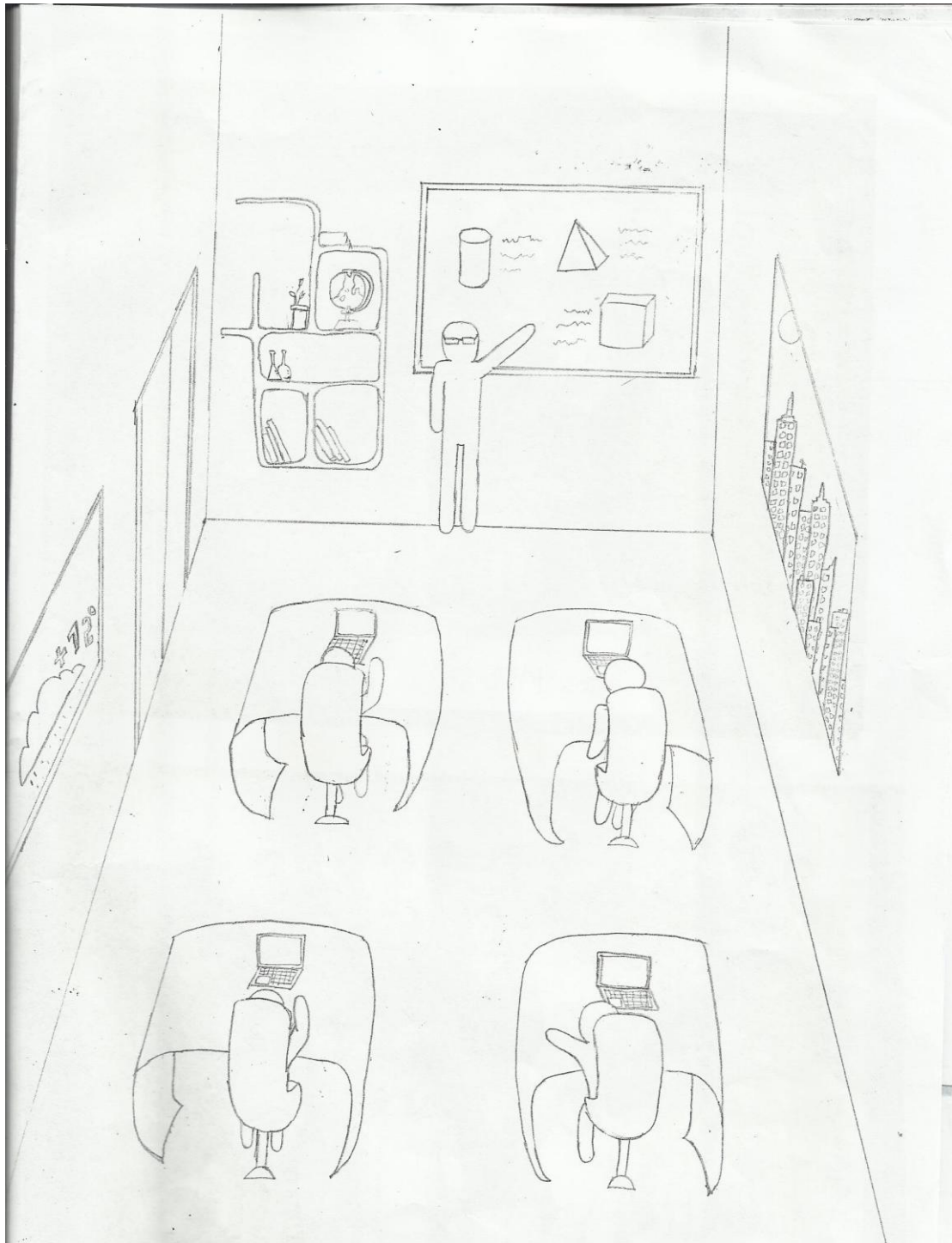
να συνυπάρχουν με τα παλαιότερα, τα δοκιμασμένα και φτηνότερα. Επίσης πρέπει να λάβουμε υπόψιν τις επιπτώσεις στην υγεία (εγκέφαλος, νευρικό σύστημα, συναισθηματικός – ψυχικός κόσμος, κοινωνικότητα) από την αυξημένη χρήση ηλεκτρονικών υπολογιστών. Τέλος, πρόσθεσαν πως θα πρέπει να υπάρχει έλεγχος στη χρήση του internet, για πρόσβαση σε ασφαλείς ιστοσελίδες και σε χρόνο που δεν διαταράσσει την εκπαιδευτική διαδικασία.

Ενδιαφέρουσες ήταν οι σκέψεις των μαθητών γύρω από το αν βοηθητικοί χώροι και χώροι αναψυχής στο σχολείο θα βοηθούσαν την εκπαιδευτική διαδικασία. Απάντησαν ότι το σχολείο θα γινόταν πιο εκλυστικό, επειδή δε θα ήταν μόνο χώρος μάθησης, αλλά και ψυχαγωγίας.

Τέλος, προβληματίστηκαν με το αν ο καθηγητής μπορεί στο μέλλον να αντικατασταθεί από «ψηφιακό» καθηγητή. Αρκετοί από αυτούς διατύπωσαν το ερώτημα διαφορετικά: Μπορεί η τεχνητή νοημοσύνη να απαντήσει στις πνευματικές, συναισθηματικές, ψυχικές, παιδαγωγικές και κοινωνικές ανάγκες των μαθητών; Κάποιοι έδωσαν την απάντηση ότι ο δάσκαλος γνωρίζει τις ιδιαιτερότητες του κάθε μαθητή και αναλόγως μπορεί να τον εκπαιδεύει, να τον εμπυχώνει, να αναπτύσσει τη σκέψη του, γιατί η ανθρώπινη επαφή και αλληλεπίδραση είναι αναντικατάστατες.

Κλείνοντας, διατύπωσαν την επιθυμία, στο σχολείο του αύριο, ο μαθητής να βρίσκεται στο κέντρο της διδασκαλίας, και μάλιστα να έχει τη δυνατότητα να διαλέγει μαθήματα ανάλογα με τα ενδιαφέροντά του. Και γιατί όχι, να διαλέγει ακόμα και τους δασκάλους του.

Ίσως, λοιπόν, στο σχολείο του μέλλοντος να γίνονται όλα ηλεκτρονικά, ίσως η τεχνητή νοημοσύνη να εκτοπίσει ακόμα και τον δάσκαλο, ωστόσο ένα πράγμα θα πρέπει να εξακολουθήσει να είναι το ζητούμενο: η γνώση ως αξία και δύναμη μέσα στην κοινωνία. Και είναι καλύτερα για τον ανθρώπινο πολιτισμό την αξία αυτή να την υπηρετούν οι άνθρωποι, οι αληθινοί δάσκαλοι, με ελευθερία και υπευθυνότητα.

Χατζηγεωργίου Αντώνης Β'7

Φωτογραφίες: Παπαδημητρόπουλος Γιώργος, Β'5